

22. Sahabenin Fazileti

Şüphesiz ki bu ümmetin en faziletli ve en üstünleri, Ashab-ı Kiram'dır.

Nitekim İslam âlimleri, kıyamete kadar gelecek tüm insanlar arasında, sahabenin fazilet bakımından en üstün olduğunu; hiçbir kimsenin sahabenin derecesine ulaşamayacağını belirtmişlerdir. Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

“Ümmetimin en hayırlısı, benim dönemimde yaşayanlardır. Sonra onları takip eden kuşak, sonra da onları takip eden kuşaktır.”

Sahabe, Kur'an-ı Kerim'in birçok yerinde bizat Allah Teâlâ tarafından; hadis-i şeriflerde ise Peygamberimiz (s.a.v.) tarafından övülmüştür. Cenâb-ı Hak, Tövbe Suresi'nde sahabeden razı olduğunu ve onlar için ebedi nimetler hazırladığını şöyle beyan etmektedir:

“Muhacirlerden ve Ensar'dan İslam'a girmekte öne geçenler ile onlara güzelce tâbi olanlar... Allah onlardan razı oldu, onlar da Allah'tan razı oldular. Allah onlara, altlarından ırmaklar akan cennetler hazırladı; orada ebedî kalacaklardır. İşte büyük kurtuluş budur.”

Peygamberimiz (s.a.v.), sahabesini birçok hadis-i şerifinde methetmiş ve onların faziletlerini dile getirmiştir. Nasr Suresi nazil olduğunda şöyle buyurmuştur:

“İnsanlar bir tarafta, ben ve ashabım bir taraftadır.”

Ashaba Saygı

Ashab-ı kiram asla ve asla sıradan insanlar değildir. Allah Teâlâ'nın ve Resûlî Hz. Muhammed'in (sav) kendilerinden razı olduğu İslam'ın eşsiz kahramanlarıdır. Bu sebeple bu mübarek insanlardan bahsederken sıradan bir insandan bahseder gibi konuşulmamalı; onlara karşı daima edepli ve terbiyeli olunmalıdır. Ashab-ı kiramdan her birinin ismi hürmet ve saygıyla anılmalıdır. Birinin adı zikredildiğinde “radıyallahu anh” yani “Allah ondan razı olsun” denmelidir. Zira bize bu görev Allah Teâlâ tarafından emredilmiştir:

“Bunların ardından gelenler derler ki: ‘Ey Rabbimiz! Bizi ve bizden önce iman etmiş kardeşlerimizi bağışla. Kalplerimizde, iman edenlere karşı bir kin bırakma! Rabbimiz! Şüphesiz sen çok şefkatli, çok merhametlisin.’” (Haşr, 59/10)

Peygamberimiz (sav) hadislerinde şöyle buyurmuştur:

“Ashabıma dil uzatmayın, haklarında kötü ve ağır sözler söylemeyin. Sizden biri Uhud Dağı ağırlığında altını sadaka olarak verse bile, bu sadaka onların bir avuç sadakasına hatta yarısına bile denk gelmez.”

“Kim ashabımdan herhangi birine söverse; Allah'ın, meleklerin ve bütün insanların laneti onun üzerine olsun.”

Bu mübarek zatlardan bahsederken sıradan biri gibi söz edilmemelidir. Her zaman edepli, ölçülü ve hürmetli olunmalıdır. Peygamber Efendimiz'i seven kimse, O'nun Ehl-i Beytini ve Ashabını, yani dostlarını da sevmelidir.

Hadis-i şeriflerde şöyle buyrulmuştur:

- Sırat köprüsünden ayakları kaymadan geçenler, Ehl-i Beytimi ve Ashabımı çok sevenlerdir.

- Ashabıma dil uzatmaktan sakının! Benden sonra onları kötü niyetlerinize hedef etmeyiniz. Nefsinize uyup kin beslemeyiniz! Onları sevenler, beni sevdikleri için severler. Onları sevmeyenler, beni sevmedikleri için sevmezler. Onlara el ile, dil ile eziyet edenler, Allah'a eziyet etmiş olurlar. Ve bu da cezasız kalmaz.

- Allah'ın, meleklerin ve bütün insanların laneti, ashabıma kötü söz söyleyenin üzerine olsun! Kıyamette Allah, bu kişinin ne farz ibadetlerini ne de nafilelerini kabul eder.

- Kıyamette herkesin kurtuluş ümidi vardır. Ancak Ashabıma sövenler bu istisnaya dâhildir. Kıyamet halkı da onlara lanet eder.

Ashab-ı kiram, seçilmiş kimselerdi. Diğer ümmetlere nispetle üstünlükleri büyüktü. Mesela Hz. Ebû Bekir, peygamberlerden sonra insanların en üstünüydü. Hadis-i şerifte buyrulmuştur:

- “Allah, beni bütün insanlar arasından seçti.

Bana ashab ve akraba olarak da en hayırlı kimseleri seçti. Ama daha sonra öyle kişiler gelir ki, ashabıma ve akrabalarıma dil uzatırlar. Onlara yakışmayan sözler söyler, iftiralar atarlar. Böyle kimselerle oturmayın! Onlarla birlikte yiyip içmeyin! Onlardan kız alıp vermeyin.”

Ashab-ı kiramdan birinin adı anıldığında “radıyallahu anh = Allah ondan razı olsun”, iki kişi için “radıyallahu anhümâ = Allah ikisinden razı olsun”, birkaçı ya da tamamı için “rıdvânullâhi teâlâ aleyhim ecmaîn” veya kısaca “radıyallahu anhüm = Allah hepsinden razı olsun” denir.

Ebu Ubeyde bin Cerrah Ümmetin Emini

Eminü'l-Ümme lakabıyla anılan, ilk Müslümanlardan ve aşere-i mübeşşereden olan sahabe. Cahiliye devrinde Mekke’de okuma yazma bilen birkaç kişiden biri olduğu için Kureyşliler kendisine değer verirdi. Ebû Ubeyde, Hz. Peygamber’in İslâm’a davete başladığı ve henüz Dârü'l-Erkam’a girmedigi günlerde, Hz. Ebû Bekir vasıtasıyla Müslüman oldu. İslâmiyet’in yayılması için büyük çaba gösterdi ve bu sebeple Kureyşlilerin ağır baskılarına maruz kaldı. İşkenceler dayanılmaz hâle gelince, 616 yılında yapılan İkinci Habeşistan hicretine katıldı. Ancak bir müddet sonra Mekke’ye döndü. Daha sonra Medine’ye hicret etti. Resûl-i Ekrem Efendimiz, Muhacirlerle Ensar’ı kardeş yaptığında, Ebû Ubeyde’nin Medinelilerden kardeşi Sa’d bin Muâz’dı.

Resûlullah onun için: “Her ümmetin bir emini vardır, bu ümmetin emini Ebû Ubeyde b. el-Cerrah’tır” buyurmuştur. Ebû Ubeyde, diğer büyük sahabeler gibi bütün gazalara katılmıştır. Uhud Savaşı’nda Resûlullah’ın yüzüne batan miğfer parçalarını dişleriyle çıkarırken ön dişleri kırılmış; Hendek’te, Benî Kureyza’da, Rıdvân Biatı’nda, Hudeybiye’de, Hayber’de en cesur savaşçılardan biri olmuştur. Yemenliler, Peygamberimizden İslâmiyet’i ve sünneti öğretecek bir kişi istediklerinde, Resûlullah Ebû Ubeyde Hazretleri’ni göndermişti.

Resûlullah’ın huzuruna bir grup Hristiyan geldi ve şöyle dediler: “Ey Ebû'l-Kâsım! Biz

mallarımızın taksiminde anlaşımadık. Bu konuda bize hakemlik edecek emin bir kişi gönder. Siz bizce makbulsünüz.” Resûl-i Ekrem (sav) Efendimiz de Hz. Ebû Ubeyde’yi (ra) çağırdı ve: “Onlarla birlikte git, anlaşımadıkları konularda aralarında hak ile hükmet.” buyurdular. Yine hicretin onuncu senesinde Necran Nasârâ’sının cizyesini alıp götürmek üzere emin bir kişi istediklerinde, Fahr-i Âlem (sav) Efendimiz: “Bu ümmetin emini budur.” diyerek Hz. Ebû Ubeyde’yi tayin etmişlerdir.

Hz. Ebû Bekir’in hilafete geçmesinden sonra, Ebû Ubeyde Hazretleri Şam ve civarının fethi için görevlendirildi. Başta Humus ve Şam olmak üzere Antakya’ya kadar olan yerleri, Hz. Ebû Ubeyde’nin kumandasındaki İslâm mücahitleri fethetti. Daha sonra Kudüs’ü muhasara eden Ebû Ubeyde, Kudüslüleri sulhe razı etti. Fakat Kudüslüler, barış akdinin Hz. Ömer’in bulunmasıyla mümkün olacağını söylediler. Medine’ye haber gönderen Ebû Ubeyde, Hz. Ömer’i davet etti. Hz. Ömer de yerine Hz. Ali’yi vekil bırakarak Kudüs’e gitmek üzere yola çıktı. Günler süren meşakkatli bir yolculuğun ardından Kudüs’e ulaştı ve Kudüs’ün anahtarını teslim aldı.

Hz. Ömer devrinde Müslümanlar arasında kıtlık baş göstermişti. Hz. Ömer, valilerden yardım talep etti. Ona ilk yardım eden kişi, Hz. Ebû Ubeyde oldu. Şam valisi olan Ebû Ubeyde, 4000 yük zahireyi bizzat Medine’ye kadar götürerek, Medine civarındaki Müslümanlara dağıttı. Hz. Ebû Ubeyde çok sade bir hayat yaşardı. Onun bu konudaki ölçüsü, Peygamberimizin, “Sizden en çok sevdiklerim ve en yakınlarım, bana benden ayrıldıkları hâl üzere ulaşanlardır.” hadisiydi.

Hz. Ömer, halifeliği sırasında Şam ve civarında çıkan veba hastalığını yerinde incelemek için Şam’a gitmişti. Etrafına toplanan şehrin ileri gelenlerine, “Kardeşim Ebû Ubeyde nerede?” diye sorduğunda, “Şimdi gelir.” dediler. Az sonra Ebû Ubeyde bir deve üzerinde geldi. Hz. Ömer, Ebû Ubeyde Hazretleri’nden kendisini evine davet etmesini istedi. Valinin yaşayışını gözleriyle görmek istiyordu. Birlikte eve girdiklerinde, evin içinde bir kılıç, bir zırh ve birkaç parça ev eşyası gördü. Bunun üzerine Hz. Ömer, “Senin

bunlardan başka bir şeyin yok mu?” diye sordu. Ebû Ubeyde ise, “Bunlar benim ihtiyacım için kâfidir.” diye cevap verdi. Gözleri yaşla dolan Hz. Ömer, “Ey Ebû Ubeyde! Dünya herkesi değiştirdi, ama seni değiştiremedi.” buyurdu.

Ebû Ubeyde (ra) her yönüyle fazilet timsali bir sahabeydi. Allah’tan çok korkar, Resûl’ünün sünneti üzere hareket ederdi. Bütün davranışlarında Allah korkusu hâkimdi. Son derece mütevazıydı. Şam’da vali iken şöyle derdi: “Ben Kureyşliyim. Ancak teni kırmızı ya da siyah olan bir kişi, takva bakımından benden üstün olsa, ‘Keşke bu adamın bedeni içinde ben olsaydım!’ dememek mümkün değildir.”

Hz. Ebû Ubeyde son derece cömertti. Elinde avucunda ne varsa muhtaçlara dağıtırdı. Bir defasında Hz. Ömer, kendisine 4000 dirhem göndermişti. Elçiye de, “Dikkat et bakalım, parayı ne yapacak?” diye tembih etti. Elçi parayı teslim ettiğinde, Ebû Ubeyde bütün parayı muhtaçlara dağıttı.

Vazifesine tüm benliğiyle bağlı olan ve Resûlullah sevgisiyle coşan Ebû Ubeyde (ra), idaresi altındakileri öz evlatları gibi gözetirdi. Onun merhameti ve şefkati sadece Müslümanları değil, idaresi altındaki Hristiyanları da kapsardı. Bu sebeple Hristiyanlar da ona hizmet eder, düşman hareketlerini kontrol ederek bilgi verirlerdi.

Ebû Ubeyde bin Cerrah, Hicret’in 18. yılında, 58 yaşında iken tâun (veba) hastalığından vefat etti.